

ZASADY TWORZENIA PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH

Wydawca: Lokalna Grupa Działania „Brama Mazurskiej Krainy”
Skład i druk: PHU M&K Nidzica
Zdjęcia: Lokalna Grupa Działania „Brama Mazurskiej Krainy”
Nakład: 1000 szt.
Nidzica 2013 rok
ISBN: 978-83-927001-6-6

Broszura wydana na zlecenie Lokalnej Grupy Działania „Brama Mazurskiej Krainy”

Publikacja sfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Zasady tworzenia przedsiębiorstw społecznych

Co to jest przedsiębiorstwo społeczne

Przedsiębiorstwo społeczne nie ma jeszcze obecnie (2013 rok) prawnej definicji. Projekt przygotowanej ustawy o przedsiębiorczości społecznej i przedsiębiorstwie społecznym, definiuje przedsiębiorstwo społeczne jako „zespół osób oraz środków majątkowych stanowiących przedsiębiorstwo w rozumieniu art.55 Kodeksu cywilnego”.

Powszechnie przyjmuje się, że przedsiębiorstwem społecznym jest obecnie spółdzielnia socjalna, stowarzyszenie lub fundacja prowadząca działalność gospodarczą oraz spółka prawa handlowego o statusie non for profit.

Przedsiębiorstwo społeczne

– podstawy prawne

- Ustawa z 27 IV 2006 – o spółdzielniach socjalnych - określa zasady funkcjonowania i tworzenie spółdzielni socjalnych
- Ustawa z 24 IV 2003 – o organizacjach pożytku publicznego i wolontariacie - określenie zasad współpracy pomiędzy organami administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi
- Ustawa z 13 czerwca 2003 – o zatrudnieniu socjalnym - zasady działania Centrów Integracji Społecznej i Klubów Integracji Społecznej
- Prawo Spółdzielcze z dnia 16 września 1982 r.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

- Ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
- Ustawa z dnia 28 czerwca 2012 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz niektórych innych ustaw
- Ustawa prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 r
- Ustawa o fundacjach z dnia 6 kwietnia 1984 r.
- Kodeks spółek handlowych

Przedsiębiorstwo społeczne

– co chcemy utworzyć

Przedsiębiorstwo społeczne – przedsiębiorstwo, którego głównym celem jest realizacja celów społecznych, powinno prowadzić systematyczną i zorganizowaną działalność gospodarczą i osiągać przychody oraz zatrudniać pracowników. Przedsiębiorstwo społeczne dla realizacji statutowych celów społecznych wykorzystuje narzędzia biznesowe.

Przedsiębiorstwo społeczne

– partnerskie działanie

Przedsiębiorstwo społeczne oznacza (oznaczać powinno) partnerskie działanie osób i organizacji. Jest inicjatywą, której cel społeczny jest najważniejszy dla jego założycieli. W zarządzaniu i organizacji

pracy przedsiębiorstwo powinno wykorzystywać ekonomiczne zasady modeli biznesowych. Partnerstwo na rzecz przedsiębiorstwa społecznego, wymaga zrozumienia i przyjęcia wspólnych wartości, które zagwarantują trwałe relacje oraz systematyczne działania. Do podstawowych zasad, które powinny obowiązywać w partnerstwie należą:

ZAUFANIE (podstawowa wartość i podstawa osiągnięcia sukcesów we współdziałaniu, tworzy warunki trwałego i długookresowego współdziałania, buduje wzajemne relacje pomiędzy uczestnikami inicjatywy)

JAWNOŚĆ (wszystkie decyzje w partnerstwie powinny być jawne, podejmowane z udziałem wszystkich partnerów)

JASNO SFORMUŁOWANE CELE (partnerstwo powinno jasno określić cele jego utworzenia i funkcjonowania, korzyści dla wszystkich uczestników zgodnie z zasadą „win-win” (wygrany - wygrany) oraz precyzyjne zaplanować zakresy praw i odpowiedzialności partnerów)

JASNO OKREŚLONE PROCEDURY (wszelkie działania partnerskie powinny być oparte na jasnych, zrozumiałych dla partnerów i przejrzystych procedurach).

ZAANGAŻOWANIE (wszyscy partnerzy przedsięwzięcia – osoby indywidualne, organizacje i instytucje powinni być zaangażowani w proces tworzenia przedsiębiorstwa społecznego udostępniając swoje zasoby).

Przedsiębiorstwo społeczne – krok po kroku

Koncepcja

Przedsiębiorstwo społeczne jest jednocześnie przedsiębiorstwem w rynkowym rozumieniu jak i inicjatywą społeczną – firmą, której główną przesłanką tworzenia jest realizacja celu społecznego. Takie sformułowanie wymaga określenia jasnej misji i celów społecznych, które będą realizowane oraz zaplanowania biznesowej projekcji przyszłego przedsiębiorstwa: celów i strategii marketingowych. W koncepcji powinno się więc zarysować wizję firmy i jej rozwoju, uwarunkowania społeczne, ekonomiczne i prawne, z wyborem formy prawnej włącznie (spółdzielnia socjalna, stowarzyszenie, fundacja, spółka prawa handlowego o statusie non for profit), lokalizację, zatrudnienie, zasoby, branże. Poszukiwanie miejsca na rynku dla firmy społecznej jest kluczowe. To właściwe zdefiniowanie niszy rynkowej, odnalezienie ekonomicznego sensu funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego realizującego potrzeby klientów jest podstawą sukcesu gospodarczego. Liczy się więc pomysł na przedsiębiorstwo społeczne.

Przygotowanie biznes planu

Warunkiem ekonomicznego powodzenia przedsiębiorstwa społecznego jest przygotowanie biznes planu działalności. Biznes plan to szczegółowy opis działalności przedsiębiorstwa i projekcja jego rozwoju. Powinien być opracowywany zarówno dla nowo tworzonego przedsiębiorstwa, jak i dla firmy, która funkcjonuje już na rynku. Biznes plan nie-

zbędny jest także dla każdej instytucji finansowej, do której zwrócą się założyciele przedsiębiorstwa o finansowe wsparcie (pożyczka, kredyt, poręczenie, dotacja).

Biznes plan spełnia kilka bardzo istotnych funkcji:

- 1/ pozwala dokonać analizy wewnętrznych czynników przedsiębiorstwa (mocne i słabe strony) oraz czynników zewnętrznych (szanse i zagrożenia)
- 2/ określić potrzeby przyszłych klientów (firma ma szansę funkcjonować na rynku, jeżeli będzie spełniała zidentyfikowane potrzeby klientów)
- 3/ ułatwia osiągnięcie wyznaczonych celów gospodarczych i społecznych
- 4/ pomaga dostrzec problemy i niedostatki
- 5/ uświadamia realność przedsięwzięcia

Celem wykonania biznes planu jest przedstawienie analizy opłacalności inwestycji. Dzięki przeprowadzonej analizie założyciele przedsiębiorstwa społecznego otrzymują informację nt. opłacalności realizacji planowanego przedsięwzięcia, a instytucja finansująca i partnerzy społeczni i gospodarczy przedsięwzięcia otrzymują wszelkie dane niezbędne do oceny inwestycji.

Biznes plan umożliwia nam:

- przedstawienie sytuacji, w jakiej znajduje się przedsiębiorstwo, celów, do których dąży i środków, z pomocą których zamierza je osiągnąć
- argumentację przy pozyskiwaniu środków finansowych
- sprawowanie kontroli i planowanie działań
- określenie środków potrzebnych na realizację danej inwestycji

- przedstawienie informacji dla innych osób i stanowi podstawę do opracowania ewentualnej propozycji finansowania
- właściwe zarządzanie poprzez szczegółowe zdefiniowanie celów i pomaga dokonać przyszłej oceny ich realizacji

Struktura biznes planu powinna zawierać minimum poniższe informacje:

1. Streszczenie
2. Opis przedsiębiorstwa i jego działalności (rodzaj działalności, branża, forma prawna, uzasadnienie wyboru działalności)
3. Zarząd i pracownicy (ich kompetencje, przygotowanie i doświadczenia, umiejętności)
4. Analiza SWOT przedsiębiorstwa (słabe i mocne strony – zasoby techniczne, finansowe i ludzkie, szanse i zagrożenia – uwarunkowania i trendy, lokalny klimat dla ekonomii społecznej, brak dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania)
5. Analiza rynku (klienci i ich potrzeby, konkurencja, relacje z klientami, wartości dla klientów, pojemność i chłonność rynku)
6. Plan marketingowy (produkty, usługi, strategie cenowe, dystrybucja, promocja)
7. Informacje finansowe (plan inwestycyjny, wielkość produkcji i skala usług, planowane koszty i przychody)
8. Wymagane załączniki (oświadczenia, potwierdzenie uprawnień i wykształcenia, itp.)

Założyciele przedsiębiorstwa społecznego

- A. **Stowarzyszenie** – minimum 15 osób fizycznych, które utworzą stowarzyszenie, przyjmą statut, wybiorą zakres prowadzonej działalności gospodarczej.
- B. **Fundacja** – fundatorem mogą być podmioty prawne lub fizyczne.
- C. **Spółdzielnia socjalna** – spółdzielnię mogą założyć osoby prawne lub osoby fizyczne. Osoby prawne: organizacje pozarządowe w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, jednostki samorządu terytorialnego, kościelne osoby prawne. W przypadku osób fizycznych spółdzielnię może założyć grupa minimum 5 osób, a liczba członków spółdzielni nie może przekroczyć 50. W przypadku założycieli – osób prawnych – 2 podmioty.

Ustawa o spółdzielniach socjalnych wymienia status osób, które mogą założyć spółdzielnię socjalną:

- osoby bezrobotne w rozumieniu art.2 ust.1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z późniejszymi zmianami)
- osoby, o których mowa w art. 1ust.2 ustawy z 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym z późniejszymi zmianami:
- bezdomni realizujący indywidualny program wychodzenia z bezdomności w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej
- uzależnieni od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego

- uzależnieni od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej
- chorzy psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego
- długotrwale bezrobotni w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
- zwalniani z zakładów karnych, mający trudności w integracji ze środowiskiem w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej
- uchodźcy realizujący indywidualny program integracji w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej
- osoby niepełnosprawne w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych posiadających pełną zdolność do czynności prawnych

Członkami spółdzielni socjalnej mogą być:

- osoby fizyczne zagrożone wykluczeniem społecznym, należące do w/w grupy założycieli, także takie, które posiadają ograniczoną zdolność do czynności prawnych oraz fachowcy/specjaliści – osoby spoza grupy osób założycieli. W tym przypadku konieczne jest spełnienie warunku, że ich praca na rzecz spółdzielni wymaga szczególnych kwalifikacji, których nie posiadają członkowie spółdzielni. Te osoby nie mogą stanowić więcej niż 50 % wszystkich członków spółdzielni.
- osoby prawne: organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, kościelne osoby prawne.

Ekonomia w przedsiębiorstwie społecznym

Słabość ekonomiczna wielu przedsiębiorstw społecznych spowodowana jest często brakiem kompetencji biznesowych uczestników takiego przedsięwzięcia. Konieczne jest więc przygotowanie założycieli przedsiębiorstwa w zakresie edukacji ekonomicznej.

Już na etapie tworzenia przedsiębiorstwa społecznego, jego wszyscy uczestnicy powinni wspólnie przygotować biznes plan, ze zrozumieniem mechanizmów rynkowych, mikroekonomicznych i makroekonomicznych uwarunkowań. Proces przygotowawczy powinien być ukierunkowany na wykorzystanie nowatorskich pomysłów w celu generowania korzyści na rynku, uwzględniać kreatywność i innowację, wykorzystanie pomysłów, okazji i szans rynkowych. Na tym etapie w praktycznej formie założyciele przedsiębiorstwa społecznego powinni poznać podstawowe zasady ekonomiczne i potrafić odpowiedzieć sobie na pytania: skąd się biorą pieniądze? Jakie i czyje potrzeby będzie realizowało przedsiębiorstwo?

Doradca biznesowy powinien towarzyszyć członkom przedsiębiorstwa społecznego także po rozpoczęciu działalności. Rozumienie zasad ekonomicznych i mechanizmów rynkowych przez założycieli i pracowników przedsiębiorstwa społecznego, reagowanie na potrzeby rynku i trendy, systematyczna edukacja ekonomiczna, wpływają na dostosowanie produktów przedsiębiorstwa do potrzeb klientów, podnoszenie jakości produktów i wzrost wydajności. Już w fazie tworzenia warto jest zaplanować formy doskonalenia zawodowego pracowników przedsiębiorstwa społecznego oraz system podnoszenia wiedzy nt. ekonomii i mechanizmów rynkowych.

Statut

Pierwszym krokiem prawnym w założeniu przedsiębiorstwa społecznego jest opracowanie i przyjęcie statutu. Dokument ten powinien zawierać:

- nazwę spółdzielni z dodatkiem „spółdzielnia socjalna” oraz jej siedzibę
- przedmiot działalności spółdzielni
- określenie terenu działania
- czas trwania, jeżeli spółdzielnia została założona na czas określony
- wysokość wpisowego, wysokość i ilość udziałów, które członek spółdzielni obowiązany jest zadeklarować, terminy wnoszenia i zwrotu oraz skutki niewniesienia udziału w terminie.
- prawa i obowiązki członków spółdzielni, zasady i tryb przyjmowania, odwoływania, wykreślenia czy wykluczania członków spółdzielni
- zasady zwoływania walnych zgromadzeń, obradowania i podejmowania uchwał
- zasady wyboru, odwoływania i kompetencje władz spółdzielni
- zasady wprowadzania zmian w statucie
- sposób podziału, połączenia się oraz likwidacji spółdzielni
- zasady podziału nadwyżki bilansowej oraz pokrywania strat spółdzielni.

Zebranie założycielskie

Kolejnym etapem prawnym zakładania spółdzielni socjalnej jest zebranie założycielskie, którego termin i miejsce należy wcześniej uzgodnić. Z zebrania założycielskiego sporządzany jest protokół oraz dokumentacja w dwóch egzemplarzach (jeden dla

sądu, drugi dla spółdzielni) zawierająca:

- listę członków założycieli z własnoręcznymi podpisami osób (imię i nazwisko, adres zamieszkania, PESEL lub NIP)
- protokół z zebrania podpisany przez przewodniczącego zebrania i sekretarza
- niezbędne uchwały podjęte na zebraniu założycielskim: o powołaniu spółdzielni, o przyjęciu statutu, o wyborze zarządu, o wyborze rady nadzorczej (jeżeli jest taka potrzeba)
- jednolity tekst statutu podpisany przez wszystkich członków spółdzielni
- zaświadczenia potwierdzające, że każdy założyciel spółdzielni ma do tego uprawnienia.

Rejestracja przedsiębiorstwa

Trzecim prawnym etapem jest rejestracja spółdzielni socjalnej w Krajowym Rejestrze Sądowym. Należy w terminie 7 dni od dnia zamknięcia zebrania założycielskiego, złożyć wnioski na obowiązujących formularzach. Wszystkie formularze muszą być podpisane przez te same osoby – członków zarządu spółdzielni. Spółdzielnia nie wnosi opłat rejestracyjnych.

Przygotowanie spółdzielni do działalności

Po rejestracji w KRS, spółdzielnia musi uzyskać numer REGON w urzędzie statystycznym, założyć konto bankowe w wybranym banku oraz uzyskać w urzędzie skarbowym NIP (Numer Identyfikacji Podatkowej). W terminie 7 dni od zatrudnienia pracowników, spółdzielnia powinna zgłosić tę informację do ZUS.

Warunki skutecznego startu i działania przedsiębiorstwa społecznego

Niezbędnym warunkiem sukcesu w tworzeniu i funkcjonowaniu przedsiębiorstw społecznych jest zrozumienie istoty ekonomii społecznej i stworzenie lokalnego klimatu oraz instrumentów wsparcia dla jej rozwoju. Głównym podmiotem odpowiedzialnym za tworzenie tego klimatu jest samorząd lokalny oraz samorządowe instytucje – ośrodki pomocy społecznej, starostwo i powiatowy urząd pracy, centra pomocy rodzinie oraz organizacje pozarządowe działające w sferze pomocy społecznej, rozwoju lokalnego, przedsiębiorczości. Zrozumienie istoty ekonomii społecznej jako alternatywy dla zasiłków. Poprzez dotychczasową politykę osoby te uzależniają się od świadczeń społecznych. Przedsiębiorstwa społeczne powinny być traktowane nie tylko jako bardzo ważny czynnik polityki społecznej, ale także jako dodatkowe narzędzie w rozwijaniu rynku pracy. Rozwijają one dodatkowe poza zarobkowaniem funkcje pracy. Dają możliwość integracji społecznej, są zachętą do aktywności dla osób społecznie wykluczonych, marginalizowanych, zagrożonych marginalizacją społeczną. Inicjatorzy utworzenia przedsiębiorstwa społecznego w środowisku, w którym główni partnerzy społeczni ze zrozumieniem współpracują ze sobą i wspierają takie działania, będą mieli ogromne szanse na doprowadzenie przedsięwzięcia nie tylko do formalnego utworzenia i zarejestrowania firmy.

Dostęp do finansowania zewnętrznego

Jednym z najważniejszych warunków skutecznego utworzenia, a później działania przedsiębiorstwa społecznego jest zapewnienie dostępu do finansowania

zewnątrznego. Ze względu na specyfikę tych przedsiębiorstw (prymat celu społecznego nad gospodarczym) istniejące instrumenty finansowe stosowane przez banki i inne instytucje finansowe nie są dostosowane do tych uwarunkowań. W fazie tworzenia przedsiębiorstwa społecznego i otrzymania finansowego wsparcia konieczne są także zabezpieczenia pożyczki lub dotacji. Funkcje takie mogą spełniać poza poręczeniem osób fizycznych spełniają wyspecjalizowane instytucje finansowe lub samorządy lokalne. Dodatkowo występują inne czynniki ograniczające pozyskiwanie przez przedsiębiorstwa społeczne finansowania:

- nieznamość ekonomii społecznej przez instytucje finansowe
- słabe badanie możliwości finansowania przez same przedsiębiorstwa społeczne

To powoduje, że instytucje finansowe nie dostrzegają jeszcze przedsiębiorstwa społecznego jako potencjalnego klienta, a przedsiębiorstwa społeczne nie wierzą we własne możliwości i pozycję na rynku.

Przedsiębiorstwa społeczne mogą korzystać z oferty organizacji obecnie oferujących pożyczki (Fundacja NIDA) i poręczenia (Działdowska Agencja Rozwoju S.A) oraz z doradztwa i informacji tych instytucji wspierania ekonomii społecznej. Posiadają one bazy danych nt. funkcjonujących programów wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych i wspierają tworzenie i rozwój przedsiębiorstw społecznych.

Zamiast zakończenia

W funkcjonowaniu przedsiębiorstw społecznych występuje bardzo wiele podobieństw i analogii do sektora komercyjnego biznesu. W jednym i drugim sektorze wytwarzane są i sprzedawane produkty i usługi. W obydwu sektorach stosowane są innowacyjne rozwiązania. Obydwa sektory przynoszą wartości dla społeczeństwa. Przedsiębiorstwa społeczne, działające nie dla zysku, ale ze wszystkimi regułami wolnego rynku powinny korzystać z doświadczeń biznesu i wykorzystywać mechanizmy rynkowe dla osiągnięcia celów społecznych.

Ile i jakiej ekonomii jest w działaniach przedsiębiorstw społecznych. Funkcjonują one w różnorodnych formach prawnych od spółdzielni socjalnych, poprzez stowarzyszenia i fundacje prowadzące działalność gospodarczą do spółek prawa handlowego o statusie non for profit. To co je łączy to realizacja i prymat celów społecznych nad celami gospodarczymi oraz fakt prowadzenia działalności gospodarczej.

Ważne adresy:

Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej w Nidzicy

Nidzicka Fundacja Rozwoju NIDA

ul. Rzemieśnicza 3, 13-100 Nidzica

Tel. 89 625 22 26

kom. 696 088 701

ekonomiaspoleczna@nida.pl

www.ekonomiaspoleczna.nida.pl

Obszar działania: powiat działdowski, nidzicki,
nowomiejski, szczywieński.

Zakres wsparcia: doradztwo indywidualne i grupowe
(finanse, prawo marketing, biznes plany), szkolenia,
wizyty studyjne, tworzenie partnerstw na rzecz ekonomii
społecznej, pomoc w sądowej rejestracji spółdzielni,
pomoc w tworzeniu stowarzyszeń, fundacji oraz spółek
o statusie non for profit, pożyczki dla organizacji
pozarządowych, pożyczki dla przedsiębiorstw
społecznych.

Działdowska Agencja Rozwoju S.A.

13-200 Działdowo

ul. Władysława Jagiełły 15

tel.: 23/697 06 66, fax: 23/697 06 67,

darsa@darsa.pl

www.darsa.pl

Centrum Doradcze Programów Pomocowych

Kamionka 5, 13-100 Nidzica,

Mail: a.baginska@cdpp.org.pl

Analizy ekonomiczne, badania społeczne

Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy

ul. Traugutta 23

13-100 Nidzica

Tel. 89 625 01 30

Powiatowy Urząd Pracy w Szczytnie

ul. Ogrodowa 17

12-100 Szczytno

Tel. 89 624 32 87

Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie

ul. Chopina 6

13-200 Działdowo

Tel. 23 697 59 00

Biblioteka Ekonomii Społecznej

Garncarska Wioska

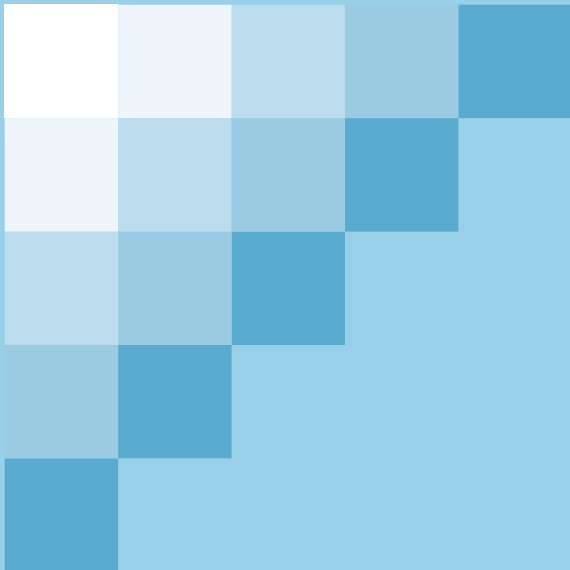
Kamionka 5, 13-100 Nidzica

Tel. 666028991

garncarskawioska@nida.pl

www.nida.pl

www.garncarskawioska.pl

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

*Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.
Europa inwestująca w obszary wiejskie.*

*Broszura opracowana przez Nidzicką Fundację Rozwoju „NIDA”
Na zlecenie Lokalnej Grupy Działania „Brama Mazurskiej Krainy”*

Broszura współfinansowana ze środków Unii Europejskiej

W ramach Osi 4 – LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi